

Bevers in Nederland?

Op initiatief van medewerkers van de inspectie Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer kwam de werkgroep 'Bevers in Nederland' tot stand. Het doel van deze werkgroep was om een gesprekskader te vormen voor discussies over herintroductie van de Bever in Nederland.

In de werkgroep hadden de volgende personen zitting: dr. M.H. den Boer, dr. G.C. Boere, drs. H.E. Fabritius, D. Fey, ing. G. Hanekamp, drs. A. van der Ouderaa, ir. E. Stapelveld, dr. H.E. van de Veen, D.R. Veenhuizen, H.J. Vink, dr. A. van Wijngaarden, dr. E. Zadelhoff en prof. dr. I.S. Zonneveld.

In een zojuist verschenen rapport van het Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbehoud 'Bevers in Nederland?' geeft de werkgroep haar bevindingen weer. Drs. A. van der Ouderaa en dr. G.C. Boere zijn verantwoordelijk voor de eindredactie en de uiteindelijke uitvoering van het rapport.

Hieronder laten wij de tekst van de inleiding van het rapport, de conclusies en een samenvatting volgen. Bovendien laten wij hier op volgen wat er geschreven wordt over de problemen bij het eventueel uitzetten van Bevers.

De Bever, het grootste Europese knaagdier, is in de vorige eeuwen in Nederland en grote delen van Europa door overbejaging uitge-roeid.

Restpopulaties bleven in Noorwegen, Rusland en het stroomgebied van de beneden-Rhône en de midden-Elbe bestaan.

In deze eeuw, vooral de laatste decennia, zijn in vele Europese landen succesvolle pogingen gedaan om respectievelijk de overgebleven populaties te doen toenemen - Rusland, Frankrijk, DDR - en nieuwe populaties te vestigen - Frankrijk, Zweden, Zwitserland, Oostenrijk, West- en Oost-Duitsland, Finland en Polen. Ook in Nederland wordt reeds geruime tijd gepleit voor het herintroduceren van de Bever.

In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheden tot herintroductie van de Bever in Nederland weergegeven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het onderwerp herintroductie in het algemeen. Hoofdstuk 3 gaat in op de vroegere en huidige verspreiding. Hoofdstuk 4 behandelt de biologie van de Bever.

In hoofdstuk 5 wordt het effect dat de Bever op zijn omgeving heeft weergegeven.

Na deze algemene hoofdstukken worden de praktische punten bij herintroductie besproken; in hoofdstuk 6 de conflicten die eventueel met andere belangen kunnen optreden; in hoofdstuk 7 enkele punten die van belang zijn bij het uitzetten en in hoofdstuk 8

de beschrijving van in aanmerking komende uitzetgebieden.

In hoofdstuk 9 worden de conclusies weergegeven, waarna hoofdstuk 10 besluit met de bespreking van een aantal keuzen die gemaakt moeten worden.

Door de leden van de werkgroep is uitgebreid literatuuronderzoek verricht naar alle aspecten van belang bij herintroductie van de Bever. Er is, ter wille van de leesbaarheid, van afgezien in de tekst naar literatuur-opgaven te verwijzen. De belangrijkste literatuur is echter aan het eind van het rapport weergegeven.

Uit bovengenoemde hoofdstukken kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Bij herintroductie van soorten dient men bedacht te zijn voor negatieve gevolgen. Herintroductie kan echter wel overwogen worden indien:
  - de betreffende soort door menselijke invloed verdwenen is, en deze invloed niet opnieuw tot verdwijnen zal leiden
  - aan de biotoepeisen wordt voldaan en een gezonde populatie in stand kan blijven
  - hervestiging uitgesloten is
  - bijgedragen wordt aan het herstel van de oorspronkelijke levensgemeenschap waaruit de soort verdwenen is.
2. De Bever is tot enkele eeuwen geleden in grote delen van Nederland talrijk aanwe-

zig geweest en door overbejaging uitge-roeid.

De huidige verspreiding en vooral ecologische barrières maken spontane hervestiging onmogelijk.

3. Taxonomisch gezien worden twee soorten Bevers onderscheiden: de Canadese Bever en de Europese Bever.

Bij de Europese Bever onderscheidt men wel vier geografische vormen. Voor zover echter verschillen tussen de vormen bestaan zijn deze minimaal.

4. De Bever is een functionele component van water- en moerasecosystemen. Hij vergroot de diversiteit in deze ecosystemen door het aanbrengen van structuurdifferentiatie en verhoging van de voedingsstoffenkringloop. Hierdoor en door zijn activiteiten als burchtbouw, het graven van kanalen en vraat aan kruidachtige planten en bomen worden levensvoorwaarden voor andere soorten uitgebreid of aangebracht.

5. Bij herintroductie in daarvoor geschikte gebieden zijn nauwelijks of geen conflicten te verwachten met recreatieve, waterhuishoudkundige, landbouw- en visserijkundige belangen. Waar in uitzetgebieden Muskusratten gevangen worden zal overleg over aanpassing van vangmiddelen nodig zijn. Mocht om op het moment van uitzetten niet te voorziene redenen besloten worden dat de uitgezette Bevers niet meer in een gebied passen dan is wegvangen van de populatie relatief eenvoudig gezien de leefwijze en lage reproductiesnelheid.

6. In Nederland zijn een aantal natuurgebieden geschikt om Bevers in uit te zetten. Criteria waaraan deze gebieden moeten voldoen zijn:

— aanwezigheid van water van redelijke kwaliteit;

— aanwezigheid van water-, oever-, struweel- of bosvegetaties;

— 400-500 ha groot zijn of enkele kilometers oever en oeverbegroeiing bezitten, die liefst in bezit zijn van een natuurbeschermingsorganisatie.

Herintroductie van de Bever in Nederland is

mogelijk aangezien geschikte uitzetgebieden aanwezig zijn, de ecologische invloed van de Bever op de daarin aanwezige levensgemeenschappen als positief beschouwd wordt en geen conflicten van enige omvang met andere belangen in deze gebieden te verwachten zijn.

De Bever geniet in Nederland enige bescherming op grond van de Conventie van Bern, die door Nederland geratificeerd is. De Bever wordt daarin genoemd in Appendix III, inhoudende dat de betreffende soort een zodanige bescherming geniet dat de populatie buiten gevaar blijft.

Bij herintroductie in Nederland zou in de eerste jaren de populatie zo klein zijn dat strikte bescherming nodig is.

De Bever heeft op grond van de Nederlandse wetgeving geen enkele beschermde status. Hij wordt noch in de Natuurbeschermingswet noch in de Jachtwet genoemd. De Bever wordt wel genoemd in de Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten. Dit houdt onder andere in dat handel in en het onder zich hebben van levende dieren verboden is.

Wordt de Bever officieel in Nederland geherintroduceerd en daarmee tot de Nederlandse fauna behorend verklaard, dan vervallen deze bepalingen.

Het verdient daarom aanbeveling om vóórdat de Bever in Nederland wordt uitgezet deze op te nemen in de Lijst van Beschermde Diersoorten (Natuurbeschermingswet).

Vangen, doden, onder zich hebben en verontrusten, alsook het verstoren van nestplaatsen is dan wettelijk verboden.

Na lange discussies binnen enkele internationale natuurbeschermingsorganisaties en bijvoorbeeld binnen het wetenschappelijk adviescollege van de Conventie van Bern is men eensluidend tot de conclusie gekomen dat, indien men tot reintroductie van een soort overgaat, dit bij voorkeur dient te geschieden met dieren van een ondersoort of ras dat oor-

Redactie is verhuisd

Het redactie-adres is gewijzigd, na 15 mei 1984 is dat geworden:
Jaap Taapken, Bilderdijklaan 25,
3743 HR Baarn, tel. 02154 - 20 303.

spronkelijk in het betrokken gebied voorkwam. Zijn deze verdwenen, dan komt het hierbij zo dicht mogelijk aansluitende ras in aanmerking. Bij talrijke beveruitzettingen in Europa is tegen deze regel gezondigd.

Wanneer tot herintroductie van de Bever in Nederland wordt besloten, moet een keuze over de herkomst van de uit te zetten dieren gemaakt worden. Hierbij spelen als argumenten de verwantschap (taxonomie), de vergelijkbaarheid van het milieu van herkomst met dat in Nederland en de huidige verspreiding een rol.

Als er sprake is van geografische vormen van de Europese Bever dan zullen de Elbe- en de Oosteuropese vorm het meest verwant zijn aan de vroeger in Nederland voorkomende Bevers. De Scandinavische en Rhône-Bevers zijn het meest geïsoleerd van de overige door natuurlijke barrières.

Ook door milieu-omstandigheden (klimaat, biotoop) komen de Scandinavische en Rhône-Bevers het minst overeen met de Nederlandse situatie.

Wanneer dus gekozen wordt voor één geografische vorm dan komt de Elbe- of de Oosteuropese vorm het meest in aanmerking. Verder kan nog gekozen worden voor een mengsel van verschillende vormen. Een voordeel hiervan is dat een breed spectrum van genetische eigenschappen in de toekomstige populatie wordt ingebracht en de natuurlijke selectie voor de aanpassing aan de Nederlandse omstandigheden zorgt.

Ook aan de huidige verspreiding van de verschillende geografische vormen in uitzetgebieden rondom Nederland valt moeilijk een argument te ontleen om voor één bepaalde vorm dan wel mengsel daarvan te kiezen.

Scandinavische Bevers komen buiten Scandinavië alleen in Zwitserland voor. Met de Rhône-Bevers kan in theorie één populatie ontstaan met de in de Elzas en in Baden gevestigde populaties. Deze kans is echter klein. Bij keuze voor de Elbe-Bever zou een toekomstige populatie in Nederland van de

originele populatie gescheiden blijven door Oosteuropese Bevers, die nu uitgezet zijn in Noordoost-Duitsland en de Eifel.

Wat betreft de keuze voor een mengsel zijn er precedënten in Zwitserland en Beieren.

Noch op basis van verwantschap, milieu of huidige verspreiding valt een doorslaggevend argument te ontleen om, buiten de Scandinavische en Rhône-Bevers, voor één bepaalde vorm te kiezen. Derhalve kan bij uitzetting van Bevers in Nederland zowel voor Elbe-Bevers, Oosteuropese Bevers als voor een mengsel gekozen worden.

Practische argumenten (zoals betrouwbaar leverantie-adres, prijs, mogelijkheid voor het verkrijgen van paartjes en dergelijke) zullen dan de doorslag geven welke keuze gemaakt zal worden.

Gebieden waar het eerst Bevers uitgezet zouden kunnen worden zijn de Biesbosch en de Weerribben.

Beide gebieden zijn uitgestrekt van oppervlakte, lijken aan alle biotoop-eisen van de Bever te voldoen en zijn geheel of bijna geheel staatsnatuurreservaat. De Biesbosch is daarnaast het 'gedoodverfde' bevergebied en er zijn geen redenen om in het gebied niet de eerste Bevers uit te zetten.

Naast hun geschiktheid op zich als uitzetgebied vraagt de ontwikkeling van de levensgemeenschappen om een ecologisch component zoals de Bever. In beide gebieden ontwikkelen zich jonge bossen: in de Biesbosch voornamelijk wilgenbossen, in de Weerribben elzen-, wilgen- en berkenbos.

Deze dichte bossen zijn meestal zeer gelijkvormig van leeftijdsopbouw en derhalve van structuur. Bevers brengen hier de nodige differentiatie in aan. De grote oppervlakte van beide gebieden biedt de mogelijkheid met een redelijk aantal Bevers te beginnen en een goede populatie op te bouwen. Over een groot aantal jaren kan gevolgd worden hoe de Bevers zich aanpassen en wat hun uitwerking op het gebied is. Op grond van deze verkregen ervaringen kan al of niet besloten worden ook Bevers in andere gebieden uit te zetten.

A. van der Ouderaa & G.C. Boere (1983): Bevers in Nederland? Gestencild, Eindrapport van de werkgroep 'Bevers in Nederland?' Een onderzoek naar de mogelijkheden tot herintroductie van de Bever in Nederland. Gestencild, 23 bladzijden, 2 kaartjes, 10 foto's (december, 1983). Het rapport is opgedragen aan mr. T. Leuret. Uitg. Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbescherming, Utrecht.